

לו זמן הנחת תפלין, וכו' ג' סעיפים:

א מנחת מר. ב רא"ש השנה י. ג טו. ד הרא"ש. ה סף מב.

א. * גדול (ב) (א) שְׂכַר מִצְוַת תְּפִלִּין, וְכָל מִי (ב) שְׁאִינוּ מְנִיחֶם הוּא (ג) בְּכָלל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל (ד) (ה) בְּגוֹפֶן: ב. * מִצְוַת לְהִיחֹתָם עָלָיו כָּל הַיּוֹם. אֲבָל מִפְּנֵי שְׁצָרִיכִים גּוֹף נָקִי שְׁלֵא יָפִית בָּהֶם וְשֵׁלֵא יִסִּית דַּעְתוֹ מֵהֶם, וְאִין כָּל אֶדָם יָכוֹל לְזַהַר בָּהֶם, נִהְגוּ וְשֵׁלֵא לְהִנִּיחֶם כָּל (א) הַיּוֹם. וּמִכָּל מְקוֹם צָרִיךְ כָּל אֶדָם לְזַהַר בָּהֶם (א) לְהִיחֹתָם עָלָיו (א) * בַּשַּׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע (א) וּתְפִלָּה: ג. * הָקָטָן (א) הַיּוֹדֵעַ לְשֹׁמֵר תְּפִלִּין בְּטַהֲרָה שְׁלֵא יִישֹׁן וְשֵׁלֵא יָפִית בָּהֶם. הֵגַה וְשֵׁלֵא לִכְנֹס בְּהֵן לְבֵית הַכֶּסֶּא (רש"י פרק לולב הגזול), תִּיב

באר היטב

(ב) שְׂכַר. כִּשְׁ"ס אִיתָא דְּמֵאֲרִיךְ יָמִים, וּכְשִׁמוּשָׁא רַבָּא אִיתָא שְׁהוּא מְבַטֵּחַ שְׁהוּא כֵּן עוֹלָם הָבָא וְשָׂאִין יִהְיֶה שְׁוֹלֵט בּוֹ וְשִׁנְיֻתִיךְ נִמְחָלִים לוֹ. וְכַתֵּב הֵרָא"ש, אִם זָהִיר בְּתַפְלִין כִּי זָכוֹת מְרַעְתּוֹ, וְאִם פָּשַׁע בָּהֶם כִּי חוֹכָה מְרַעְתּוֹ, שְׂאִין לֵךְ גָּדוֹל מִמִּצְוַת עֲשֵׂה יוֹתֵר מִתְּפִלִּין. חֲרַשׁ הַמְדַּבֵּר וְאִינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹ שׁוֹמֵעַ וְאִינוֹ מְדַבֵּר חֵיב לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין, אֲבָל אִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאִינוֹ מְדַבֵּר אִין מוֹחִין כִּידוֹ מִלְּהִיחֹתָם אִם רֹדֶצֶה, עַלֵּת תְּמִיד, וְכֵן כַּתֵּב בְּשִׁיבִיר נְקֻטָּה הַגְּדוּלָּה סִימָן ל.ח. וְהַבָּאָר הֵיטֵב אָשַׁר לְפָנָי לֹא הִעֲתִיק הֵיטֵב, עֵין שֵׁם: (ג) בְּגוֹפֶן. וְדוֹקָא שְׁאִינוֹ מְנִיחֶם בְּשִׁכְבִּי מוֹי מִצְוָה, אֲבָל הִירָא לְהִנִּיחֶם מוֹשֵׁם חֲכָמֵי גּוֹף נָקִי וְשִׁמְאָא לֹא יִזְהַר בְּקִדְשִׁתּוֹ, אִף עַל אִב דְּבִקְרָה הִיא כִּידוֹ דְּבִקֵּל יִכַּל לְזַהַר בָּהֶם בַּשַּׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, מִכָּל מְקוֹם לֹא כְּכָל כְּכָל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הוּא, הֵרָא"ש: (ד) הַיּוֹם. וּמִנְחָם עוֹרִיָּה כַּתֵּב שְׁמָקָן לְהִנִּיחֶם שְׁנֵית מִנְחָה, וּבְעֶרְבָה שְׁבֵת לֹא יִנִּיחֶם, שְׁלִי"ה, וְיִנִּיחַ תְּפִלִּין דְּרַבְנָה תָּם בְּמִנְחָה:

באר הגולה

ב. * מִצְוַת וְכו'. עֵין בְּפִרְי מְגִידִים שְׁמִסְתַּפֵּק אִם מִן הַתּוֹרָה חֵיב כָּל הַיּוֹם, אוֹ מִן הַתּוֹרָה דִּי בְּרַצָּה אֶחָד שְׁמִנִּית, וּמִדְּרַבָּנָן כָּל הַיּוֹם, וּבִשְׁלָתָה עֲכָשׁוּ שְׂאִין לֵנוּ גּוֹף נָקִי, וּמִסִּיךְ דַּעְקָרָן שֶׁל דְּבָרִים, דָּאִם כֵּן לֹא הִנִּיחַ יוֹם אֶחָד כָּלל לְתַפְלִין כְּשֵׁל מִצְוַת עֲשֵׂה, וּבִהִנִּיחַ רָצָה עָלָיו קוֹם הַמִּצְוָה, אֲבָל מִצְוָה מִן הַמִּבְחָר מִן הַתּוֹרָה לְהִיחֹתָם עָלָיו כָּל הַיּוֹם וְכו', עֵין שֵׁם. וּבִסְפָּר לְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב פֶּסֶק דְּמִן הַתּוֹרָה מִצְוַת כָּל הַיּוֹם, עֵין שֵׁם. וְעֵין בְּסִפָּר אֵלֶּיָּה רִבְכָּה שְׁמִינִית מְדַבְּרִי דְּמִי שִׁידֵעַ שִׁישׁ לוֹ גּוֹף נָקִי, אִין לוֹ לְפִטֵּר אֵת עֲצָמוֹ מִמִּצְוַת תְּפִלִּין כָּל הַיּוֹם. וּפְשֻׁט דְּכֻתְּוָה אִם יוֹדֵעַ שְׁיִכַּל לְזַהַר אֵת עֲצָמוֹ גַּם בֵּין מַהֲסָה הַדַּעַת, וְהִנֵּנוּ עַל כָּל פְּנִים מְשֻׁחָק וְקִלְחָת רֹאשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ לְעֵיל בְּסִימָן כ.ח. עֵין שֵׁם. וְעֵין בְּסִפָּר מַעֲשֵׂה רַב שְׁכַתֵּב, דָּאִם חוֹשֵׁשׁ לְיִהְיֶה בְּפָנָי הַבְּרִיאוֹת מִתֵּר בְּשֵׁל דָּ לְבַד, וּמִכָּל מְקוֹם טוֹב לְעֲשׂוֹת שֶׁל רֹאשׁ קָטָן וְהִרְצִיעוֹת יִהְיֶה גַּם בֵּין כְּפֻסוֹת, מִלִּילָה בְּשֵׁל יָד לְבַד, עַד כָּאִן דְּבָרִי. וְאֶשְׁרֵי הַמְּקָם כְּדִידוֹ, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ תַנ"ח בְּמַגְלָה כַּת שְׁאִלּוֹ תַלְמִידֵי אֵת ר' יוֹדָא בְּמַה הֶאָרַכְתָּ יָמִים, אִמְרוּ לָהֶם וְכו' וְלֹא לְהִלְכִי אֲרַבֵּעַ אֲמוֹת כֹּלֵא תוֹרָה וְכֹלֵא תְּפִלִּין: * פְּשֻׁט קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה. וּמִנְחָם עוֹרִיָּה כַּתֵּב בְּתַשְׁבּוּכָה שְׁתַּקֵּן לְהִנִּיחֶם לְשֵׁנִית בְּמִנְחָה, וּבְעֶרְבָה שְׁבֵת לֹא יִנִּיחֶם, שְׁלִי"ה: ג. * קָטָן וְכו'. גִּירָא פְּשֻׁט דְּלִדְעַת הַמַּחֲבֵר, אִם מֵאִינֵה טַעַם לֹא נִהְיָ אֲבִי עֲבוּרֵי תְּפִלִּין, כְּגוֹן שְׁלֵא הִיא יָכוֹל לְשַׁמְרֵם בְּטַהֲרָה וּכְהִיא גִּירָא וְנַעֲשֵׂה בְּנֵי כֵן שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, שׁוֹב אִין עַל אֲבִי מִצְוַת תְּנוּחָה, דְּאִישׁ הוּא וְחֵיב מַעֲצָמוֹ כְּכָל הַמִּצְוֹת, וְאִם אִישׁ עֵנִי הוּא, כָּל יִשְׂרָאֵל חֲיִיבִים בָּהּ, וְכְמוֹ שְׁכַתֵּב הַפֶּרִי מְגִידִים בְּסִיפֵי קָטָן ד:

כֹּז שְׁכַתֵּב שֵׁם דְּתַפְלִין שְׁמִנִּית שְׁלֵא בְּמִקְוָם הָרִי הֵם כְּמִנְחִין בְּכִיסָן. וְעֵין לְעֵיל בְּסִימָן כֹּז בְּבִאּוֹר הַלֵּכָה שְׁהֶאָרְכּוּ בָּהּ: (ד) בְּגוֹפֶן. וְדִידוֹ פֶּסֶק בְּשִׁ"ס רֹאשׁ הַשָּׁנָה י, דְּאֶפְלוּ הוּא אִישׁ בִּיטוּנִי, דְּדָרְכּוֹ שֶׁל תְּקוּדָשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁתּוֹת הַכֵּף כְּלָפִי חֶסֶד, מִכִּינֵן שְׁנַמְצָא בְּתוֹךְ עוֹנוּתֵי עוֹן זָה, כִּי חוֹכָה מְכַרְעַת וְהוּא מְכַרֵּחַ לִירֵד לְגִיהֶנֶם, וְאִם חֵס וְשִׁלּוּם גַּם בֵּין עוֹנוּתֵי מְרַבִּין מְזִכִּינֵי, נִדּוֹן בְּגִיהֶנֶם שְׁנִים עֶשְׂרֵה תִּדְשׁ וְאַחֵר כִּי גּוֹפֶן כָּלָה וְשִׁמְתָן נִשְׁלָפֶת וְרִית מְפֹרָת אֶפְרָן תַּתָּה כְּפוֹת רִגְלֵי הַצַּדִּיקִים. וְעֵין שֵׁם בְּתוֹסְפּוֹת דְּכָל זָה כְּשֵׁלֵא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה. (א) וְעֵין כִּי גָדוֹל כַּת הַמִּצְוָה כָּל כֵּן, וְהַפֶּסֶק הַעֲלֵשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, לְכֵן יִזְהַר כָּל אֶדָם לְקַנּוּת תְּפִלִּין מְסוּפֵר מִמֶּתָה וְיָרָא שְׁמִים וּבְעַל תּוֹרָה, וְכֵן רְצוּעוֹת יִקְנֶה מֵאִשׁ נִתְּמָן כְּדִי שְׁיִהָא בְּטוֹחַ שְׁנַעֲבֵדוֹ לְשִׁמְן מַעֲרוֹת טְהוֹרוֹת, כִּי מִי שְׁהוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין פְּסוּלִים, לֹא לְבַד שְׁאִינוֹ מְקִיָּם הַמִּצְוָה אֵלֶּא (א) שְׁמִכְרָךְ כְּמָה וְכְמָה בְּרִכּוֹת לְבִטְלָה שְׁהוּא עוֹן גָּדוֹל. וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים רַבָּה הַמְכַשְׁלָה בְּמָה שְׁקוּנִים תְּפִלִּין וּרְצוּעוֹת מִמָּאן דְּהוּא לְפִי שְׁמוּכְרִים בּוֹזֵל, וְרַבָּן אֵינִים מְרַבְּעִין, וְעוֹד יִתֵּר קְלָקוּלִים שְׁמִצּוֹי בָּהֶם כַּתֵּב כְּתִיבְתָן. וְכָל יָרָא שְׁמִים יִתֵּן אֶל לְבוֹ, אִם עַל מַלְבּוּשָׁיו וְכִלְיוֹ הוּא מְהַדֵּר שְׁהִי כְּתוּבָה, מִכָּל שָׁכֵן בְּחִפְצֵי שְׁמִים שְׁלֵא יִצְמַצֵּם וְיִהְיֶה עַל הַכֶּסֶּא, אֵלֶּא יִהְיֶה לְקַנּוּת אוֹתָן שְׁהֵם בּוֹדָאִי כְּשִׁרִים אִף שְׁמִחִירִם רַב. וְכַתֵּב הַדְּרָכִי מִשָּׂה בְּשֵׁם הַמְּרַדְּבִי, שֶׁל לְאֶדָם לְהַדֵּר אֶתֵּר תְּפִלִּין נָאִים, שְׁנָאֲמַר זָה אֵלִי וְאִנּוּהוּ, דְּהִינוּ שְׁכַתְּבֵן לְכָלֵר אִמֵּן בְּכַתֵּב נָאָה וּבְכִידוֹ נָאָה וּבְקִלְמוֹס נָאָה וּקְלָפִים נָאִים: ב. (א) לְהִיחֹתָם עָלָיו. דְּבִזְמַן קֶצֶר כְּזֶה בְּקָל יָכוֹל לְזַהַר מִהֲפַתָּה וּמִהֲסַת הַדַּעַת: (א) בַּשַּׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע. דְּכָל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין כְּאִלוֹ מַעֲיָד עֲדוֹת שְׁקֵר בְּעֲצָמוֹ. וְאִם לֹא נִדְּמֵן לוֹ אֲזֵי, אוֹ שְׁהִיָּה תּוֹלָה מַעֲיָם בַּשַּׁעַת מַעֲשֵׂה, כָּל הַיּוֹם זְמַנוֹ וּמִתְּכִיב לְהִנִּיחֵן עַל כָּל פְּנִים כְּדִי שְׁלֵא יִכְשַׁל יוֹם אֶחָד מִמִּצְוַת תְּפִלִּין: (א) וּתְפִלָּה. וְעֵין לְעֵיל סִימָן כ.ה סִיפֵי י.ג. וְזוֹהוּ לְכָל אֶדָם, אֲבָל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה נוֹהֲגִין לְלַמֵּד אֶתֵּר הַתְּפִלָּה בְּתַפְלִין, (א) אִף שֶׁל לְזַהַר שְׁלֵא לְדַבֵּר בָּהֶם (א) דְּבָרִים בְּטִלִּים, דְּמַלְבָּד דְּבָרִים בְּטִלִּים הוּא בָּא עַל יָדֵי זָה לִידֵי הַסַּת הַדַּעַת. וְעֵין לְעֵיל בְּסִימָן כ.ה סִיפֵי קָטָן א וּבְמַעֲשֵׂה רַב: ג. (א) הַיּוֹדֵעַ. דְּקֹדֶם לְכֵן אִין רֹאשִׁי לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין וְלֹא תְנוּחָה הוּא:

שער הצייון

א (א) מִגֵּן אֲבִירָה בְּשֵׁם הַתּוֹסְפּוֹת וְהוּא"ש: (ב) וְצִירָךְ עֵין קָצֵת עָלָיו מִשְׁמֵם דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה ח' ע"א לְפָנָי צִירָךְ לְמִרְן דְּאֲבִיר בְּמַהֲרָה עַל מַהֲרָה, וְתִרְן בְּכִהֲאִי גִירָא. וְשֶׁל לְשִׁיב: (א) חֲזִי אֶדָם: (ב) דְּרִי מְגִידִים: ג. (א) בְּרַבִּי יוֹסֵף: (א) מַעֲשֵׂה רַב: